

**ПАМ'ЯТІ
НАДІЇ ВАСИЛІВНИ
КОНДРАТЬЄВОЇ
(01.06.1925–30.04.2012)**

Вітчизняна фікологія зазнала важкої втрати – 30 квітня 2012 р. після тривалої хвороби пішла з життя Надія Василівна Кондратьєва – видатний учений, всесвітньо визнаний фахівець з вивчення синьозелених водоростей, доктор біологічних наук, професор, головний науковий співробітник Інституту ботаніки імені М.Г. Холодного НАН України.

Надія Василівна народилася 1 червня 1925 року в м. Луганську в родині інженера-лісомеліоратора Василя Борисовича Кондратьєва. У 1932 році родина переїхала до м. Києва, де їм випало пережити і голод 1933 р., і репресії 1937 р., жахи війни й окупації, про котрі Надія Василівна ніколи не забувала. Однак навіть війна не змогла ослабити її потяг до знань: у 1944 р., незабаром після звільнення Києва, Надія екстерном склала екзамени за середню школу та вступила до Київського державного університету імені Т.Г. Шевченка. Уже з третього курсу, паралельно з навчанням в університеті, вона

почала працювати в Інституті ботаніки, з яким пов'язані все її подальше життя та наукова діяльність. Після закінчення університету в 1949 р. Н.В. Кондратьєва вступає до аспірантури Інституту ботаніки та в 1953 р. успішно захищає кандидатську дисертацію «Синьозелені водорості водойм уповільненого стоку Правобережного Українського Полісся». Докторська дисертація «Гормогонієві водорості (відділ *Cyanophyta*, клас *Hormogoniophyceae*). Питання морфології, систематики, основні шляхи еволюції» захищена нею в 1973 р.

Основні напрямки робіт Надії Василівни – морфолого-таксономічне, онтогенетичне та флористичне вивчення *Cyanoprokaryota* та розробка на їхньому прикладі класифікації біорізноманіття як явища. Н.В. Кондратьєва – основоположник нового наукового напрямку – популяційної морфології прокаріотичних водоростей. Надія Василівна стояла біля витоків формування в Україні ґрунтової фікології та багато зробила для її успішного розвитку. Вона глибоко вивчала видовий склад та розподіл *Cyanoprokaryota* у внутрішніх водоймах України, при цьому особливу увагу приділяючи формам, важливим з практичного погляду – збудникам «цвітіння» води, токсичним, азотфіксуючим, а також не залишала без уваги питання щодо впливу іонізуючого випромінювання на синьозелені водорості. Н.В. Кондратьєва розробила низку підходів до розв'язання проблем загальнобіологічного характеру, зокрема поняття індивідуальності, принципів класифікування внутрішньовидового різноманіття тощо. В останні роки вона приділяла значну увагу теоретичним основам альгосозології – особливого розділу фітосозології, присвяченого охороні водоростей, а також працювала над формуванням словника фітосозологічних термінів.

У Надії Василівни було багато учнів. І це не лише фахівці з синьозелених водоростей, науковим керівником яких була Н.В. Кондратьєва (О.В. Коваленко, М.А. Нурієва, Т.Ф. Шевченко, О.М. Виноградова, О.Ф. Саннікова). Широке коло наукових інтересів та велика ерудиція, відкритість, постійна готовність допомогти ученим-початківцям та колегам при розв'язанні різних проблем і питань – це ті якості, завдяки яким Н.В. Кондратьєва запам'яталась усім, хто звертався до неї за допомогою та консультаціями.

Творча спадщина дослідниці доволі вагома, вона є автором понад 200 наукових праць, зокрема 12 монографій, науковий редактор 16 книг. Її визначник гормогонієвих водоростей («Визначник прісноводних водоростей Української РСР, т. 1, вип. 2. Клас *Hormogoniophyceae*». – К.: Наук. думка, 1968) уже давно став світовою класикою ціанофікології. Нею підготовлені два випуски «Флоры

водорослей континентальних водоемов України», присвячених прокаріотичним водоростям (1995, 2001). Багато часу та зусиль віддала Надія Василівна журналам «Альгологія» та «Український ботанічний журнал». У першому з них, від моменту його заснування і до останніх днів, її головною турботою, як незмінного члена редколегії (а з 1991 до 2006 р. і заступника головного редактора), було підтвердження високого наукового рівня журналу. Ці критерії та підходи були започатковані Надією Валилівною, ще коли вона входила до складу редколегії «Українського ботанічного журналу».

За видатний внесок у вивчення синьозелених водоростей Н.В. Кондратьєва нагороджена премією імені М.Г. Холодного НАН України. Вона була обрана почесним членом Всесоюзного (1988 р.) та Українського (1991 р.) ботанічних товариств.

Надія Василівна прожила тривале та нелегке життя. Не може не захоплювати та сердечна мужність, спокійна гідність і незворушна цілеспрямованість, з якими вона, всупереч усім бідам та труднощам, що випадали на її долю і долю країни, продовжувала активну наукову та редакційну діяльність. Вона назавжди залишиться в нашій вдячній пам'яті як Учений з великої літери.

Вічна їй пам'ять!

О.М. ВІНОГРАДОВА, П.М. ЦАРЕНКО

Редколегія «Українського ботанічного журналу»,
колеги та друзі Н.В. Кондратьєвої щиро сумують
разом із її близькими й рідними
та висловлюють їм глибоке співчуття.